

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

PROGRAMA ȘCOLARĂ
pentru
LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ
CLASELE a V-a – a VIII-a
ALTERNATIVA EDUCAȚIONALĂ WALDORF

Aprobată prin Ordin al Ministrului
nr./.....

București

2001

NOTĂ DE PREZENTARE

Scopul studierii limbii române în perioada școlarității obligatorii este acela de a forma un tânăr cu o cultură comunicațională și literară de bază, capabil să înțeleagă lumea, să comunice și să interacționeze cu semenii, să-și utilizeze în mod eficient și creativ capacitățile proprii pentru rezolvarea unor probleme concrete din viața cotidiană, să poată continua în orice fază a existenței sale procesul de învățare, să fie sensibil la frumosul din natură și la cel creat de om.

În acest sens, curriculum-ul de limba și literatura română pentru clasele V-VIII propune o mutație fundamentală la nivelul studierii limbii și literaturii române. În locul compartimentării artificiale a disciplinei în „limbă” și „literatură”, se propune un nou model, cel *comunicativ-funcțional*, adecvat nu numai specificului acestui obiect de studiu, ci și modalităților propriu-zise de structurare a competenței de comunicare a elevilor. În mod concret, acest model presupune dezvoltarea integrată a capacităților de *receptare* și de *exprimare orală*, respectiv de *receptare a mesajului scris* și de *exprimare scrisă*. De altfel, *comunicarea* se constituie prin fuziunea celor patru capacități menționate anterior.

În mod concret, dezvoltarea competențelor de comunicare menționate se realizează prin familiarizarea elevilor cu situații diverse de comunicare orală și scrisă, cu texte literare și non-literare adecvate vârstei școlare.

De aceea studiul limbii latine este devansat în clasa a șasea și a șaptea, pentru a se putea corela cu studiul conținuturilor de istorie. Astfel, texte literare în original sau în traducere, elemente de vocabular și de gramatică vor susține prezentarea elementelor de cultură latină și a influențelor asupra evoluției limbii și literaturii române.

În sensul celor arătate mai sus, dominantele noului curriculum față de cel anterior sunt:

- definirea domeniilor disciplinei exclusiv în termeni de capacități: *receptarea mesajului oral*, *receptarea mesajului scris*, *exprimarea orală* și *exprimarea scrisă*;
- prezentarea comunicării în calitate sa de competență umană fundamentală, acoperind deprinderi de receptare și de exprimare orală și scrisă;
- reechilibrarea ponderii acordate exprimării orale față de cea scrisă, precum și mutarea accentului pe producerea unor *mesaje proprii*;
- centrarea obiectivelor pe *formarea de capacități* proprii folosirii limbii în contexte concrete de comunicare;
- adaptarea conținuturilor la nivelul de vârstă și la interesele copiilor.

Data fiind plaja orară prevăzută în planul-cadru (clasa a V-a: 5 ore, clasele a VI-a – a VIII-a: 4-5 ore), programa conține atât obiective de referință și conținuturi obligatorii, care aparțin trunchiului comun, cât și altele care devin obligatorii atunci când se optează pentru curriculum-ul extins. Acestea din urmă sunt marcate cu asterisc.

OBIECTIVE CADRU

1. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral
2. Dezvoltarea capacității de exprimare orală
3. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului scris
4. Dezvoltarea capacității de exprimare scrisă

CLASA a V-a

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul clasei a V-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a V-a, se recomandă următoarele activități:</i>
1.1	să identifice informațiile esențiale dintr-un mesaj oral	- Exerciții de selectare a informațiilor noi dintr-un text ascultat;
1.2	să identifice secvențele de dialog, de narațiune și de descriere dintr-un mesaj oral	- exerciții de identificare a secvențelor descriptive, narative și dialogate dintr-un enunț oral;
1.3	să sesizeze unitățile lexicale necunoscute din fluxul vorbirii	- exerciții de receptare auditivă a cuvintelor noi în texte literare; - integrarea cuvintelor noi în serii sinonimice și antonimice; - exerciții de stabilire a sensului unui cuvânt necunoscut, prin apel la context;
1.4	să sesizeze corectitudinea gramaticală a unui enunț și/sau a formelor lexicale	- exerciții de identificare a structurilor gramaticale corecte sau incorecte din fluxul enunțului;
*1.5	să sesizeze intenția unei persoane de a angaja un dialog	- exerciții de sesizare și interpretare a indicilor de inițiere de către partener a unui dialog;
1.6	să manifeste curiozitate pentru ascultarea unui mesaj oral	- exerciții pentru dezvoltarea atenției concentrate asupra mesajului transmis;
1.7	să sesizeze schimbările de intonație, de intensitate și de ritm și apariția cezurii în textele recitate	- exerciții de ascultare atentă și de redare fidelă a modelului; - exerciții de recitare în cor și individual, (alternanță între activitățile de ascultare și cele de redare).

2. Dezvoltarea capacității de exprimare orală

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul clasei a V-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a V-a, se recomandă următoarele activități:</i>
2.1	să selecteze elementele de lexic adecvate situațiilor de comunicare	- exerciții de stabilire a ideilor în jurul cărora se organizează o temă dată; - prezentarea și comentarea succintă a unor texte literare sau nonliterare; - exerciții de determinare a sensului unor cuvinte și de explicare orală a semnificației acestora în diferite contexte; - exerciții de utilizare în contexte diferite a achizițiilor lexicale noi; - jocuri asociativ-verbale vizând alcătuirea unor familii sau câmpuri lexicale; - exerciții de utilizare a sinonimelor și a antonimelor în contexte date;
2.2	să construiască propoziții și fraze corecte din punct de vedere gramatical	- exerciții de construire corectă a propozițiilor simple și dezvoltate; - exerciții de construire a unor fraze prin utilizarea corectă a coordonării și a subordonării; - exerciții de folosire corectă într-un context dat, a categoriilor gramaticale specifice părților de vorbire; - exerciții de utilizare în context a părților de propoziție;

2.3	să se exprime clar, corect și concis	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare corectă, în textul oral, a limbii literare; - activități de discriminare a ideilor principale de cele secundare, a esențialului de elementele de detaliu; - exerciții de realizare orală - individual sau în grup - a unui plan simplu;
2.4	să-și adapteze vorbirea la parteneri și la situația de comunicare	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de rostire corectă a cuvintelor cu probleme de accentuare; - exerciții de rostire fluentă a unor enunțuri scurte și/sau lungi; - exerciții de conștientizare a diferenței dintre pronunția regională și cea literară și de corectare a pronunției regionale; - exerciții de punere în scenă a unor povestiri, de recitare a unor poezii; - exprimarea de opinii personale și justificarea acestora în funcție de context; - exprimarea acordului și a dezacordului, a afirmației, a negației, și a interogației;
2.5	să stabilească relații directe de dialog cu diverse categorii de persoane	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de selectare și de folosire adecvată a mărcilor de inițiere, de menținere și de încheiere a unui dialog; - exerciții de asimilare și de utilizare a regulilor conversației eficiente; - exerciții de selectare a celor mai potrivite elemente nonverbale pentru dialogul purtat;
2.6	să manifeste interes pentru participarea la un act de comunicare	<ul style="list-style-type: none"> - exersări de situații dirijate, de comunicare obișnuită sau problematică (în grup mai mare sau mai mic); - exerciții de dezvoltare a inițiativei de comunicare și a curajului de a interveni în actul comunicării;
2.7	să realizeze o reproducere exactă a unui mesaj auzit, transmis de un interlocutor	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de reproducere exactă a unui mesaj ascultat;
2.8	să facă diferența între propria opinie și opinia altuia	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de transformare a vorbirii directe în vorbire indirectă

3. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului scris

Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
<i>La sfârșitul clasei a V-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a V-a, se recomandă următoarele activități:</i>
3.1 să identifice ideile principale după citirea globală a unui text	<ul style="list-style-type: none"> - întrebări cu răspuns la alegere; - exerciții de abordare a ideilor principale și secundare ale unui anumit text dat; - exerciții de discriminare a ideilor principale de cele secundare dintr-un text dat;
3.2 să recunoască modurile de expunere utilizate într-un text epic	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a modurilor de expunere; - discutarea textelor citite în funcție de următorii parametri: „cine” (personajele), „când”, „unde” (plasarea acțiunii în timp și spațiu), „cum” (modul de desfășurare a acțiunii);
3.3 să identifice expresii și cuvinte noi în text	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a unor expresii noi într-un text citit; - exerciții de folosire a dicționarelor și a glosarelor; identificare de sinonime și de antonime;
3.4 să sesizeze corectitudinea utilizării	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a categoriilor morfologice cu rol

	categoriilor gramaticale învățate	expresiv;
3.5	să se adapteze la situația concretă de lectură	- citirea corectă și fluentă a unui text cunoscut în fața unui auditoriu divers;
		- exerciții de valorificare a elementelor nonverbale;
3.6	să manifeste curiozitate și interes față de activitatea de lectură	- activități de grup în care elevii să pună întrebări și să dea răspunsuri referitoare la un text citit;
		- discuții de grup pe marginea lecturilor suplimentare individuale.

4. Dezvoltarea capacității de exprimare scrisă

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul clasei a V-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a V-a, se recomandă următoarele activități:</i>
4.1	să redacteze lucrări scurte pe o anumită temă, urmărind un plan dat	- exerciții de diferențiere a ideilor principale de ideile secundare;
		- exerciții de selectare a ideilor pentru un text propriu;
4.2	să utilizeze în redactare sinonime, antonime și derivate adecvate temei date	- exerciții de selectare a vocabularului adecvat unei teme;
		- exerciții de diferențiere a sensurilor cuvântului în context;
4.3	să scrie propoziții și fraze corecte din punct de vedere gramatical, folosind corect semnele ortografice și de punctuație	- exerciții de ortografiere corectă a grupurilor de litere;
		- exerciții de despărțire a cuvintelor în silabe;
		- exerciții de folosire corectă a semnelor de ortografie și punctuație;
4.4	să alcătuiască rezumatul unui text literar	- exerciții de identificare și ordonare a secvențelor narative dintr-un text dat;
		- exerciții de identificare și de caracterizare sumară a personajelor corespunzătoare secvențelor narative;
		- exerciții de relatare la persoana a III-a;
		- exerciții de interpretare a ideilor și a sentimentelor comunicate;
		- <i>*exerciții de transformare a unei secvențe dialogate în povestire;</i>
4.5	să manifeste interes pentru redactarea unui text	- exerciții de combinare a informațiilor conform propriului univers afectiv;
		- exerciții de formulare a unor opinii referitoare la experiențele proprii;
		- exerciții de reproducere a unor mesaje expuse la orele de istorie, botanică, geografie;
		- redactarea unor modele de scrisori de afaceri prilejuite de intenția de a vizita un obiectiv cultural, de a procura materialele necesare pentru desfășurarea unei activități;
4.6	să redacteze texte cu privire la evenimentele petrecute în viața cotidiană	- exerciții de redactare a unor compuneri, având la bază observația celor se întâmplă în jur, fără adăugiri arbitrare.

CONȚINUTURI

1. Lectură

Textul și opera. Opera literară.

Structura operei literare. Structura textului narativ. *Narațiunea* (ce și cum se povestește, autorul, naratorul), *Descrierea*. *Dialogul*. Personajul: caracterizarea sumară – portretul fizic și portretul moral.

**Textele nonliterare „utilitare” (reclama, afișul); distractive (cuvinte încrucișate, jocuri distractive etc.).*

Texte sugerate

Se vor selecta 8-10 texte literare de bază, destinate studiului aprofundat. Între acestea vor fi incluse în mod obligatoriu și fragmente din operele scriitorilor clasici ai literaturii române. Ele pot fi însoțite de scurte texte auxiliare (literare sau non-literare, inclusiv contemporane). Se sugerează ca textul de bază să nu depășească, de regulă, o pagină. Din textele mai lungi pot fi oferite fragmente semnificative, lectura integrală urmând a constitui obiect al lecturii personale a elevilor. Lista de mai jos oferă sugestii orientative profesorilor. Aceștia pot alege și alte titluri care să respecte următoarele criterii: valoric-estetic, stilistic, formativ. Opțiunile trebuie să vizeze texte în măsură să evidențieze noțiunile cuprinse la punctele 1.2.1 – 1.2.5 și 1.3.1 – 1.3.2.

În alternativa Waldorf se are în vedere structura orei de bază (110 min), cu o parte ritmică la începutul orei și o parte de povestire la sfârșitul ei.

Textele alese pentru recitare aparțin culturilor orientale vechi: *Bhagavadgita*, *Mahabharata*, *Vedele*, imnuri și rugăciuni sumeriene, acadiene și egiptene, *Iliada* sau *Odiseea*, în hexamtru antic. Aceste forme de exprimare, care temporal și geografic sunt atipice, surpind și creează totodată disponibilitate și deschidere față de literatura trecutului istoric, respectul și prețuirea ei.

Materialul pentru povestire îl oferă tot culturile orientale (Buddha, Ghilgameș, Isis și Osiris etc.), mitologia și legendele antichității clasice grecești și latine.

Povestirea profesorului alternează din când în când cu cititul în cor.

**Fragmente din literatura antică: Bhagavadgita, Mahabharata, Vedele, imnuri și rugăciuni sumeriene, acadiene și egiptene, Legendele Olimpului (Alexandru Mitru), Legendele lumii antice, Iliada, Odiseea (Homer)*

**Parabole biblice: Fiul rătăcitor sau altele.*

Snoave: *De-ale lui Păcală, Povestea vorbii* (Anton Pann) sau altele.

Schițe din literatura română: *Bunicul, Bunica* (Barbu Delavrancea), *Sărăcuțul, Gândăcelul* (Emil Gârleanu), din *Cartea cu jucării* (Tudor Arghezi) etc.

Povestiri și nuvele din literatura română: *Dumbrava minunată, Domnu Trandafir* (Mihail Sadoveanu), *Puiul* (Ioan Alexandru Brătescu-Voinești), *Prăvale Baba* (Ionel Teodoreanu), *Ciobănilă* (Vasile Voiculescu) etc.

Roman: *Fram, ursul polar* (Cezar Petrescu)

Texte din folclorul copiilor: Numărători. Poezii ceremoniale. Colinde. Plugușorul. Sorcova. Capra etc.

Poezii: *Oaspeții primăverii, Noaptea* (Vasile Alecsandri), *La mijloc de codru, Povestea codrului, Freamăt de codru* (Mihai Eminescu), *Poveste, Mama, Noapte de vară* (George Coșbuc), *Toamna* (Octavian Goga), *Bănuțul, Creion* (Fă-te suflete copil), *Inscripție pe steag, O furnică* (Tudor Arghezi), *Părinții, Cărăbușul de aramă* (Lucian Blaga), *Ai noștri sunt acești munți, Horea* (Aron Cotruș), *În vie* (Ion Pillat), *Strofe de primăvară* (Adrian Maniu), *Acceleratul* (George Topîrceanu), *Scrisoare mamei* (Nicolae Labiș), *Plopul* (Nichita Stănescu) etc.

2. Practica rațională și funcțională a limbii: tipuri de comunicare

În ceea ce privește compunerile, în alternativa Waldorf se apelează la voința copiilor de a alcătui descrieri fidele realității, fără adăugiri arbitrare din fantezia proprie.

Exercițiile de compunere vor avea ca suport situații concrete de viață, prilej pentru a solicita informații și de a pune la punct acorduri (de exemplu legate de excursiile sau lucrurile întreprinse cu clasa), cât și pentru a întocmi exemple-model de „scrisori de afaceri”. Toate acestea au ca scop să se prezinte clar și concis intențiile și solicitările, să se întărească disponibilitatea și capacitatea de a înțelege exact lucrurile relatate, să se formeze aptitudinea de a observa cu acuitate. Acest lucru este în deplină concordanță cu predarea la celelalte discipline de bază, epocile din timpul anului (de exemplu cele de la științele naturii sau istorie) oferind material pentru descrieri clare ale experiențelor făcute în clasă și ale caracteristicilor obiectelor, instrumentelor folosite.

Astfel, aplicarea cunoștințelor de limbă se răsfrânge și asupra celorlalte materii, urmărindu-se interdisciplinar realizarea acestui obiectiv operațional.

2.1. Comunicarea orală

2.1.1. *Situația de comunicare.* Acomodarea limbajului la scopul comunicării.

2.1.2. *Structurarea textului oral*

- (a) *Organizarea logico-semantică a mesajului* (semnificația textului oral; elementele esențiale și detaliile semnificative). Ideea principală, ideea secundară. Planul simplu și planul dezvoltat de idei, rezumatul oral.
- (b) *Organizarea formală a mesajului.* Conținutul textului oral. Selectarea cuvintelor. Organizarea propoziției și a frazei. Disponerea și funcționarea simultană a elementelor verbale și nonverbale (gesturi, mimică etc.); expresivitatea în vorbire a registrelor limbii (standard, familiar etc.).
- (c) *Textul dialogat și cel monologat.* Organizarea monologului informativ. Organizarea dialogului simplu. Semnalele verbale și nonverbale de inițiere a unui dialog. Formule elementare de menținere și de încheiere a dialogului. Formule de salut, de prezentare, de identificare, de permisiune și de solicitare.

Se recomandă ca elevii, folosindu-și deprinderile de exprimare orală, să poată realiza următoarele **acte de vorbire**:

- identificarea unei persoane, a unui obiect, a unui grup de persoane sau de obiecte;
- adresarea către o persoană, salutarea;
- punerea unei întrebări, răspunsul afirmativ sau negativ la o întrebare;
- inițierea sau încheierea unui schimb verbal;
- precizarea locului sau a timpului;
- susținerea unei discuții directe sau telefonice;
- cererea sau oferirea unei informații despre: identitatea, starea, ocupația, calitatea socială a unei persoane; forma, calitatea, utilitatea unor obiecte; mediul familial, mediul social al unei persoane; un orar, un itinerar, desfășurarea unei acțiuni;
- poziționarea unui loc în raport cu altul; localizarea unei regiuni sau a unei zone geografice; stabilirea unui parcurs;
- exprimarea acordului sau a dezacordului, a gusturilor, a punctelor de vedere în legătură cu un fapt sau o persoană;
- descrierea unui obiect sau a unui ansamblu de obiecte;
- prezentarea unei acțiuni sau a unei înlănțuiri de acțiuni;
- compararea a două sau a mai multor obiecte, persoane, idei.

2.2. Comunicarea scrisă

2.2.1. Procesul scrierii

- (b) *Organizarea textului scris.* Părțile componente ale unei compuneri (introducerea, cuprinsul, încheierea).
- (c) *Scrierea de mână și prezentarea textului.* Scrierea caligrafică. Așezarea corectă în pagina de caiet. Elemente auxiliare în scriere (sublinieri, paranteze etc.). Elemente artistice auxiliare (ilustrații, chenare, evidențierea artistică a unor litere sau cuvinte etc.)
- (d) *Punctuația.* Semnele de punctuație: punctul, virgula, două puncte, semnul întrebării, semnul exclamării, ghilimelele.

2.2.2. Contextele de realizare

- (a) *Scrierea funcțională* (pentru un scop practic, informativ). Notițele. Temele. Scrisoarea de afaceri.
- (b) *Scrierea reflexivă* (inspirată din experiența personală). Relatarea unor fapte și întâmplări personale. Scrisoarea familială. Scrisoarea de felicitare.
- (c) *Scrierea imaginativă* (compuneri libere). Povestirea. Descrierea. Portretul.
- (d) *Scrierea despre textul literar sau nonliterar.* Transformarea textului dialogat în text narativ. Rezumatul.

3. Elemente de construcție a comunicării

În toate clasele gimnaziului, modalitatea tradițională sau de altă natură, de ordonare, combinare și de tratare didactică a unităților de conținut din acest capitol ține exclusiv de opțiunea profesorului.

Se recomandă ca abordarea acestor aspecte să fie corelată cu studiul textului literar și nonliterar, inclusiv din punctul de vedere al valorilor stilistice, exigență absolut necesară, mai ales în cazul elementelor de lexic. Concepția pe care s-a întemeiat prezentul curriculum este că, în școală, predarea-învățarea va urmări „limba în funcțiune”, în variantele ei orală și scrisă, normată și literară, iar nu „limba ca sistem abstract”.

Interesează *viziunea comunicativ-pragmatică* a prezentei programe, nu *predarea în și pentru sine* a unor cunoștințe gramaticale, ci *abordarea funcțională și aplicativă* a acestora în calitatea lor de elemente care contribuie la structurarea unei comunicări corecte și eficiente. În acest sens, se recomandă în toate cazurile activități de tip analitic (de recunoaștere, de grupare, de motivare, de descriere, de diferențiere) și de tip sintetic (de modificare, de completare, de exemplificare, de construcție).

Se vor evidenția aspecte ținând de ortografie, de punctuație și de ortoepie în situațiile care impun o asemenea abordare. Se sugerează ca, în predarea problemelor noi, profesorul să se sprijine de fiecare dată pe actualizarea cunoștințelor asimilate anterior de către elevi.

3.1. Lexicul

Cuvântul - unitate de bază a vocabularului. Forma și conținutul. Cuvântul de bază. Cuvântul derivat. Rădăcina. Sufixe. Prefixele.
 Familia lexicală (numai cuvintele formate prin derivare).
 Sinonimele.
 Antonimele.
 Regionalismele lexicale.
 Arhaismele lexicale.

3.2. Noțiuni de fonetică. Sunetul și litera: corespondența dintre ele. Vocalele. Consoanele. Semivocalele. Grupurile de sunete (diftongul, triftongul). Hiatalul. Silaba. Silabele accentuate și neaccentuate. Regulile

fonetice de despărțire a cuvintelor în silabe. Ortografia pentru despărțirea în silabe (inclusiv folosirea cratimei și a apostrofului).

3.3. *Noțiuni elementare de sintaxă*. Propoziția și părțile de propoziție. Propoziția simplă și propoziția dezvoltată. Dezvoltarea unei propoziții simple. Propoziția afirmativă și propoziția negativă. Propoziția enunțiativă și propoziția interogativă. Fraza.

3.4. *Morfosintaxa*

3.4.1. *Verbul* - nucleul comunicării.

Timpul, persoana, numărul.

Modurile personale.

Timpurile modului indicativ: prezent, imperfect, perfect simplu, perfect compus, mai mult ca perfectul, viitorul I (formele literare și populare).

Verbele auxiliare: *a fi, a avea, a vrea*.

Funcția sintactică - predicatul verbal; predicatul nominal (verbul copulativ *a fi* și numele predicativ).

3.4.2. *Substantivul* (actualizare).

Substantivele comune și substantivele proprii. Genul. Numărul. Articolul. Articolul hotărât. Articolul nehotărât.

Cazurile substantivului

Nominativul. Funcții sintactice: subiect și nume predicativ.

Acuzativul. Prepoziția - rolul ei în exprimarea acuzativului. Prepoziția simplă și compusă. Funcții sintactice: complement și atribut.

Dativul. Funcții sintactice: complement (fără precizarea felului).

Genitivul. Articolul genitival (posesiv). Acordul în gen și în număr al articolului genitival cu substantivul determinat. Utilizarea corectă a substantivelor proprii în dativ-genitiv. Funcții sintactice: atribut substantival.

Vocativul.

3.4.3. *Substituți ai substantivului*

3.4.3.1. *Pronumele*

Pronumele personal: persoana, numărul, genul. Formele accentuate și neaccentuate ale pronumelui personal. Alte forme ale pronumelui personal: *dânsul, dânsa, dânsii, dânsele*. Funcțiile sintactice: subiect, atribut pronominal (în genitiv și în acuzativ), complement (în dativ și în acuzativ).

Pronumele personal de politețe. Formule reverențioase de adresare (limbaj familiar și solemn).

3.4.3.2. *Numeralul*

Numeralul cardinal. *Numeralul ordinal*. Funcții sintactice: subiect, atribut, complement.

3.4.4. *Determinanții substantivului*

Adjectivul

Adjectivele variabile și invariabile. Acordul cu substantivul în gen, număr și caz. Funcții sintactice: atribut adjectival și nume predicativ. Adjectivele formate cu prefixe și cu sufixe. Topica adjectivului.

3.4.5. *Părțile de vorbire neflexibile*

3.4.5.1. *Adverbul*

Adverbele de loc, de timp, de mod. Adverbele provenite din adjective.

Funcția sintactică: complement.

3.4.5.2. *Interjecția*.

Tipuri de interjecții. Rolul interjecției în comunicare.

CLASA a VI-a

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul clasei a VI-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a VI-a, se recomandă următoarele activități:</i>
1.1	să distingă între informațiile esențiale și cele de detaliu, stabilind legături sau diferențieri între informațiile receptate	- exerciții de interpretare a mesajului comunicat; - exerciții de sesizare a informațiilor noi dintr-un text ascultat;
1.2	să sesizeze sensul unităților lexicale noi în funcție de context	- exerciții de receptare corectă a structurii fonematice a unui cuvânt; - exerciții de discriminare a formelor lexicale corecte de cele incorecte; - exerciții de receptare auditivă a cuvintelor noi în texte literare și nonliterare; - exerciții de integrare a cuvintelor noi în serii sinonimice și antonimice; - exerciții de stabilire a sensului unui cuvânt necunoscut prin apel la context; - exerciții de sesizare a sensului omonimelor;
1.3	să sesizeze abaterile de la normele gramaticale într-un mesaj oral	- exerciții de sesizare a structurii gramaticale corecte sau incorecte în fluxul enunțului; - <i>*exerciții de sesizare a construcțiilor pleonastice și a atracțiilor paronimice;</i>
*1.4	<i>să recepteze corect mesajul în funcție de particularitățile de vorbire ale partenerilor</i>	- <i>exerciții de ascultare a unor mesaje în diferite condiții (proprii sau improprii), comunicate de persoane cu feluri diferite de pronunțare a sunetelor, a silabelor, a cuvintelor;</i>
1.5	să recepteze adecvat formele de inițiere, de menținere și de încheiere a unui dialog	- exerciții de sesizare a formulelor de inițiere, de menținere și de încheiere a unui dialog;
1.6	să manifeste interes pentru mesajul ascultat și pentru partenerii de discuție	- exerciții de urmărire a unor dialoguri, de participare la realizarea lor și de imprimare a unui comportament comunicativ adecvat;
1.7	să recepteze corect atmosfera baladei cu trăirile ei dramatice	- exerciții de recitare în cor și individuală, evidențiind elementul dramatic.

2. Dezvoltarea capacității de exprimare orală

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul clasei a VI-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a VI-a, se recomandă următoarele activități:</i>
2.1	să realizeze înlănțuirea corectă a ideilor într-un mesaj oral	- exerciții orale de realizare a unui plan simplu și de dezvoltare a acestuia prin adăugarea ideilor secundare; - exerciții de transfer comunicativ, dinspre planul dezvoltat spre rezumat și spre povestirea orală;
*2.2	<i>să utilizeze relațiile de sinonimie, de antonimie, de omonimie în organizarea mesajului oral</i>	- <i>exerciții de determinare a sensurilor unor cuvinte și de explicare a semnificației acestora în contexte diferite;</i> - <i>exerciții de utilizare, în contexte diverse, a achizițiilor lexicale noi;</i> - <i>exerciții de utilizare a sinonimelor, a antonimelor, a omonimelor în contexte date;</i> - <i>exerciții de corectare a exprimării pleonastice;</i>

2.3	să utilizeze categoriile gramaticale învățate, în diverse tipuri de propoziții	<ul style="list-style-type: none"> - <i>exerciții de utilizare a paronimelor;</i> - exerciții de construire corectă a propozițiilor simple și dezvoltate; - exerciții de construire a unor fraze prin utilizarea corectă a coordonării și subordonării; - exerciții de folosire corectă, într-un context dat, a categoriilor gramaticale specifice părților de vorbire flexibile;
2.4	să utilizeze accentul și intonația pentru a evidenția scopul comunicării	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de comunicare orală cu scop declarat de informare, de luare de atitudine, de opinie; - exerciții de susținere a unei conversații impuse sau propuse; - formularea unor propuneri, prezentarea unor impresii, exprimarea acordului sau a dezacordului în fața unui auditoriu cunoscut;
2.5	să-și adapteze vorbirea la dialog sau monolog	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de rostire corectă a unor cuvinte care pun probleme de accentuare; - exerciții de pronunțare fluentă a unor secvențe semnificative ale mesajului oral, de reglare a tonului, a intonației, în funcție de starea de spirit (bucurie, surpriză, supărare); - <i>*exerciții de retorică simplă (directive, replici în contradictoriu, comenzi etc);</i>
2.6	să utilizeze adecvat formulele de inițiere, de menținere și de încheiere a unui dialog	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de inițiere, de menținere și de încheiere a unui dialog cu diferite categorii de interlocutori cunoscuți; - activități vizând intervenția într-un dialog complex prin structurarea corectă a secvențelor întrebare-răspuns;
2.7	să manifeste o atitudine favorabilă progresiei comunicării	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de susținere a unui schimb verbal într-o conversație de grup, utilizând corect limba literară și posibilitățile expresive ale limbii vorbite.
2.8	să valorifice informații lingvistice și culturale referitoare la limba și istoria latină, într-un context actual, în limba română	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de citire cu voce tare; - exerciții de memorare a unor cântece, a unor proverbe etc.;
2.9	să identifice neologisme de origine latină în limba română și să le utilizeze în diferite contexte	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de comparare a unor enunțuri latinești cu enunțuri din limbile moderne și în limba română.

3. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului scris

Obiective de referință	Exemple de activități de învățare	
<i>La sfârșitul clasei a VI-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a VI-a, se recomandă următoarele activități:</i>	
3.1	să deosebească elementele de ansamblu de cele de detaliu în cadrul textului citit	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de redare a conținutului prin rezumat și prin povestire; - identificarea problemei principale tratate într-un text literar sau nonliterar;
3.2	să identifice modurile de expunere într-un text epic și procedeele de expresivitate artistică într-un text liric	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a momentelor subiectului într-o narațiune; - exerciții de sesizare a rolului dialogului și al descrierii într-o narațiune; - exerciții de identificare a caracteristicilor operelor epice (în proză sau versuri) și lirice (în proză sau versuri); - exerciții de identificare a figurilor de stil într-un text liric

		sau epic (epitete, hiperbolă, personificarea, comparația);
		- exerciții de evidențiere a rolului descrierii în realizarea portretului și a tabloului;
3.3	să sesizeze valoarea expresivă a arhaismelor, a regionalismelor și a neologismelor într-un text citit	- exerciții de identificare a unor expresii și a unor cuvinte noi într-un text citit;
		- folosirea dicționarelor și a glosarelor pentru căutarea cuvintelor noi;
		- exerciții de evidențiere a rolului sinonimiei, al antonimiei și al omonimiei într-un text dat;
3.4	să sesizeze organizarea morfologică și sintactică a textelor citite	- exerciții de identificare a categoriilor morfologice și a relațiilor sintactice, având rol în structurarea textului literar;
3.5	să identifice litere, grupuri de litere, cuvinte, într-un text scris în limba latină	- exerciții de citire a unor cuvinte, sintagme etc.;
		- exerciții de vocabular;
		- * <i>exerciții de recunoaștere a unor cuvinte și sintagme în unele limbi moderne cunoscute;</i>
3.6	să distingă într-un text sensurile unor cuvinte în limba latină	- exerciții de utilizare a dicționarului,
		- exerciții de înțelegere a topicii limbii latine;
3.7	să reproducă oral diferite tipuri de enunțuri	- exerciții de lectură a unor texte latinești scurte;
		- exerciții de interpretare a unor proverbe și ziceri latinești.

4. Dezvoltarea capacității de exprimare scrisă

Obiective de referință

La sfârșitul clasei a VI-a, elevul va fi capabil:

- 4.1 să redacteze texte cu destinații diverse (scrisori, cereri, invitații, cărți poștale, telegrame, compuneri)
- 4.2 să utilizeze un lexic diversificat, recurgând la categoriile semantice studiate și la mijloacele de îmbogățire a vocabularului
- 4.3 să înlănțuie corect frazele în textul redactat, utilizând corect semnele ortografice și de punctuație

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a VI-a, se recomandă următoarele activități:

- exerciții de recunoaștere a destinației unui text;
- exerciții de selectare a informației solicitate;
- exerciții de structurare a detaliilor în jurul ideii principale;
- exerciții de redactare a unor texte utilitare;
- exerciții de rezumare și de povestire a unor texte narative;
- exerciții de caracterizare a unui personaj;
- exerciții de valorificare a posibilităților de expresie oferite de sinonime, antonime și de omonime;
- **exerciții de recunoaștere a sensurilor cuvintelor în contexte diferite și de evaluare a expresivității formelor arhaice și regionale;*
- exerciții de recunoaștere a mijloacelor de îmbogățire a vocabularului;
- exerciții de aplicare a topicii normale în propoziție și în frază;
- exerciții de ortografiere a diftongilor, a triftongilor și a vocalelor în hiat;
- exerciții de aplicare a regulilor fonetice și morfologice de despărțire în silabe a cuvintelor;
- exerciții de scriere a cuvintelor neologice.

CONȚINUTURI

1. Lectura

Structura operei literare. Modurile de expunere. Narațiunea (narațiunea la persoana a III-a și narațiunea la persoana I, subiectul operei literare, momentele subiectului, timpul și spațiul în narațiune). Descrierea (portretul literar, tabloul). Dialogul (mijloc de caracterizare a personajelor).

Figurile de stil. Epitetul, personificarea, comparația, hiperbola.

Textul: Opera epică. Opera lirică.

Specii literare: schița, nuvela, pastelul, fabula, balada.

**Texte nonliterare „utilitare” (anunțul, știrea, afișul etc.); distractive etc.*

Texte sugerate

Se vor selecta 8-10 texte literare de bază, destinate studiului aprofundat. Între acestea vor fi incluse în mod obligatoriu și fragmente din operele scriitorilor clasici ai literaturii române. Ele pot fi însoțite de scurte texte auxiliare (literare sau nonliterare, inclusiv contemporane). Se sugerează ca textul de bază să nu depășească, de regulă, o pagină. Din textele mai lungi pot fi oferite fragmente semnificative, lectura integrală urmând a constitui obiect al lecturii personale a elevilor. Lista de mai jos oferă sugestii orientative profesorilor. Aceștia pot alege și alte titluri care să respecte următoarele criterii: valoric-estetic, stilistic, formativ. Opțiunile trebuie să vizeze texte în măsură să evidențieze noțiunile cuprinse la punctele 1.2.1 – 1.2.5 și 1.3.1 – 1.3.2. În alternativa Waldorf se are în vedere structura orei de bază, cu o parte ritmică la începutul orei și o parte de povestire la sfârșitul ei.

Textele alese pentru recitare pot fi poezii despre natură, în primul rând din cele aparținând liricii contemporane și balada cu tonurile ei dramatice. Oferta din care poate alege profesorul este mare: baladele populare românești, apoi cele literare, de la Schiller și Goethe până la Heine ș.a.

Partea de povestire de la sfârșitul zilei va cuprinde legende ale latinității, legende medievale, eroice, scene din istoria perioadei istorice studiate în clasa a șasea. Pentru citire sunt potrivite povestiri în proză mai lungi.

Această structură a orei de bază este valabilă și pentru celelalte materii predate în epoci, la fel și conținuturile părții ritmice și de povestire.

Balade populare: *Toma Alimoș, Novac și corbul* etc.

Balada cultă: *Pașa Hassan, Moartea lui Gelu* (George Coșbuc), *Horea* (Aron Cotruș), *Veche întâmplare* (Nichita Stănescu), *Noaptea Sfântului Andrii* (Vasile Alecsandri) sau altele.

Poemul eroic: *Dan, căpitan de plai, Golia ticălosul* (Vasile Alecsandri) sau altele.

Poemul eroic în literatura universală: *Cântecul lui Roland* sau alt poem.

Fabule: *Boul și vișelul, Câinele și cățelul* (Grigore Alexandrescu), *Bivolul și coțofana* (George Topîrceanu).

Texte descriptive: fragmente din *Țara de dincolo de negură* (Mihail Sadoveanu), fragmente din *Pe drumuri de munte* (Calistrat Hogaș), fragmente din *Românii supt Mihai-Voievod Viteazul* (Nicolae Bălcescu), *Iarna* (Vasile Alecsandri), *Vara, În miezul verii* (George Coșbuc), *Brumărel* (Ion Pillat) etc.

Texte lirice: *Revedere* (Mihai Eminescu), *Creion* (Tudor Arghezi), *Vară* (Lucian Blaga), *Mama* (Nicolae Labiș) etc.

Parabole: *Parabola celor doi fii chemați a lucra via tatălui lor*.

Schițe: *Bubico, Vizită..., Un pedagog de școală nouă, D-l Goe* (Ion Luca Caragiale), *Prostia omenească, Povestea unui om leneș* (Ion Creangă) etc.

Schițe din literatura universală: *Broasca săltăreață din ținutul Calaveras* (Mark Twain), *Cele două fețe ale unei țestoase* (Herman Melville) etc

Nuvele din literatura română: *Sobieski și românii* (Costache Negruzzi), *Amintiri din copilărie*

Romane și nuvele din literatura universală: *Omul care planta arbori* (Jean Giono), *O tolbă plină cu săgeți* (Jeffrey Archer), *Singur pe lume* (Hector Marlot), *Taipei* (Herman Merville), *Morcoveață* (Jules Renard), *Piciul* (Alphonse Daudet), *Micul prinț* (Antoine de Saint-Exupéry), *Minunata călătorie a lui Nils Holgerson* (Selma Lagerlöf), *Prinț și cerșetor* (Mark Twain), *Marile speranțe* (Charles Dickens), *Romanele despre regele Arthur (Vrăjitorul Merlin, Lancelot du Lac* etc.), *Doi ani de vacanță* (Jules Verne), *Călătoriile lui Gulliver* (Jonathan Swift), *Robinson Crusoe* (Daniel Defoe), etc.

Conținuturile avute în vedere la limba latină vor cuprinde creații poetice (hexametre), maxime și proverbe. Se recomandă: texte cu conținut literar și istoric, potrivite vârstei; texte generale de cultură; inscripții, hărți, desene, ilustrații etc. O parte din acestea se vor regăsi și în partea ritmică și de povestire de la disciplina istorie și geografie.

2. Practica rațională și funcțională a limbii. Comunicarea orală și comunicarea scrisă

În ceea ce privește scrierea compunerilor sunt valabile cele spuse pentru clasa a V-a. Câștigă în importanță descrierile experimentelor. Se elaborează descrieri la științele naturii și geografie. Se cultivă în continuare exercițiile de ortografie.

2.1. Comunicarea orală

2.1.1. *Situația de comunicare.* Dialogul. Adaptarea la interlocutor și la particularitățile emiterii (directe sau mediate).

2.1.2. *Structurarea textului oral*

(a) *Organizarea logico-semantică a mesajului.* Ordonarea ideilor (actualizare).

(b) *Organizarea formală a mesajului.* Progresia secvențelor în textul oral descriptiv

(c) *Textul dialogat și cel monologat.* Organizarea monologului informativ (relatarea unor întâmplări). Organizarea replicilor într-un dialog complex. Formule de inițiere, de încheiere și de

menținere a dialogului (actualizare). Structurarea secvențelor de tipul „întrebare-răspuns”. Modalități de conectare a elementelor nonverbale la cele verbale.

Se recomandă ca elevii să poată realiza următoarele **acte de vorbire**:

- identificarea sau diferențierea unui obiect de altul ori a unei persoane de alta;
- susținerea unui schimb verbal într-o conversație de grup;
- exprimarea gusturilor, expunerea unor opinii despre ceva sau cineva, stabilirea unei analogii, a unei comparații, exprimarea unei impresii personale, solicitarea acordului sau a permisiunii cuiva;
- formularea unei propuneri, acceptarea ori refuzul unei propuneri;
- descrierea unui obiect sau a unei persoane (a unui loc);
- prezentarea unei acțiuni complexe.

2.2. Comunicarea scrisă

2.2.1. Procesul scrierii

- (a) *Organizarea textului scris.* Organizarea unui text în funcție de destinație (scrisoarea, cererea, telegrama, cartea poștală).
- (b) *Scrierea de mână și prezentarea textului.* Așezarea în pagină. Rolul simbolurilor și al imaginilor în pagină.
- (c) *Punctuația.* Semnele de punctuație: punctul, virgula, punctul și virgula, linia de dialog și linia de pauză. *Semnele ortografice:* cratima, apostroful, punctul ca semn ortografic.

2.2.2. Contextele de realizare

- (a) *Scrierea funcțională* (pentru un scop practic, informativ). Textul de tip informativ (oferire de informații privind diverse aspecte ale realității înconjurătoare). Instrucțiuni privind efectuarea diverselor acțiuni.
- (b) *Scrierea reflexivă* (inspirată din experiența personală). Relatarea.
- (c) **Scrierea imaginativă (compuneri libere).* *Descrierea. Povestirea. Portretul.*
- (d) *Scrierea despre textul literar sau nonliterar.* Rezumatul.

3. Elemente de construcție a comunicării

În toate clasele gimnaziului, modalitatea tradițională sau de altă natură, de ordonare, combinare și de tratare didactică a unităților de conținut din acest capitol ține exclusiv de opțiunea profesorului. Se recomandă ca abordarea acestor aspecte să fie corelată cu studiul textului literar și nonliterar, inclusiv din punctul de vedere al valorilor stilistice, exigență absolut necesară, mai ales în cazul elementelor de lexic. Concepția pe care s-a întemeiat prezentul curriculum este că, în școală, predarea-învățarea va urmări „limba în funcțiune”, în variantele ei orală și scrisă, normată și literară, iar nu „limba ca sistem abstract”. Interesează *viziunea comunicativ-pragmatică* a prezentei programe, nu *predarea în și pentru sine* a unor cunoștințe gramaticale, ci *abordarea funcțională și aplicativă* a acestora în calitatea lor de elemente care contribuie la structurarea unei comunicări corecte și eficiente. În acest sens, se recomandă, în toate cazurile, exerciții de tip analitic (de recunoaștere, de grupare, de motivare, de descriere, de diferențiere) și de tip sintetic (de modificare, de completare, de exemplificare, de construcție). Se vor evidenția aspecte ținând de ortografie, de punctuație și de ortoepie în situațiile care impun o asemenea abordare. Se sugerează ca, în predarea problemelor noi, profesorul să se sprijine de fiecare dată pe actualizarea cunoștințelor asimilate anterior de către elevi.

În alternativa Waldorf, în clasa a VI-a declinarea este tratată de data aceasta dintr-un punct de vedere nou, în care în mod conștient elevii să poată trăi diversificarea calităților de exprimare, datorate prezenței sau absenței formelor declinate. „Încercăm să provocăm sentimentul legat de frumusețea limbii, care scade odată cu lipsa posibilității schimbării interioare a cuvintelor la diferite cazuri, odată cu dispariția terminațiilor” (R. Steiner)

Structurarea plastică a limbii și elementul melodic al propoziției sunt de asemenea tratate cu atenție.

3.1. Lexicul

Noțiunea de vocabular

Vocabularul fundamental

Masa vocabularului

Mijloacele interne de îmbogățire a vocabularului

Derivarea (actualizare)

Sufixarea. Sufixele diminutive și sufixele augmentative

Prefixarea. Utilizarea corectă a cuvintelor formate cu prefixe neologice (de exemplu: *ante-*, *anti-*, *con-*, *hiper-*, *hipo-*, *trans-*, *ultra-*)

Compunerea

Compunerea prin sudare, alăturare și abreviere. Formarea cuvintelor prin abreviere. **Elemente de compunere savantă (de exemplu: auto-, macro-, micro-, poli-, pseudo- etc.).*

Schimbarea valorii gramaticale (conversiunea)

Adverbe provenite din adjective și din substantive; adjective provenite din verbe la participiu; substantive provenite din alte părți de vorbire.

Familia lexicală (derivate, compuse, cuvinte obținute prin schimbarea valorii gramaticale).

Sinonimele (actualizare).

**Sinonimele lexicale, sinonimele frazeologice și sinonimele lexico-frazeologice (familiarizare elementară).*

Antonimele (actualizare)

Omonimele

Arhaisme și regionalisme (actualizare). Exerciții de identificare a unor tipuri de arhaisme și regionalisme.

Paronimele

**Câmpurile lexicale*

3.2. *Noțiuni de fonetică* (actualizare). Folosirea corectă a accentului în limba română. Silaba (actualizare). Despărțirea în silabe a cuvintelor derivate și a cuvintelor compuse.

3.3. *Noțiunea de sintaxă* (actualizare). Felul propozițiilor. Fraza. Propoziția regentă. Elementul regent. Coordonarea și subordonarea.

3.4. *Morfosintaxa.*

3.4.1. *Verbul* – (actualizare). *Verbele predicative și verbele nepredicative (copulative – numai a fi, a deveni – și auxiliare).*

Modurile personale: indicativ, imperativ, conjunctiv, condițional-optativ. Timpuri. Propoziția imperativă. Propoziția optativă.

Modurile nepersonale: infinitiv (cele patru conjugări ale verbului), gerunziu, participiu, supin.

Funcții sintactice.

3.4.2. *Substantivul* (actualizare).

Substantivele defective de singular sau plural. Substantivele colective. Cazurile și funcțiile sintactice ale substantivului.

3.4.3. *Substituții ai substantivului*

3.4.3.1. *Pronumele*

Pronumele personal. Pronumele personal de politețe (actualizare).

Pronumele reflexiv. Formele accentuate și neaccentuate. Funcții sintactice.

Pronumele posesiv și adjectivul pronominal posesiv. Forme, cazuri și funcții sintactice.

Pronumele demonstrativ și adjectivul pronominal demonstrativ. Forme, cazuri și funcții sintactice.

Numeralul (actualizare). Valoarea substantivală și adjectivală a numeralului.

Numeralul cardinal și numeralul ordinal. Funcții sintactice.

Numeralul colectiv. Forme.

Numeralul fracționar. Forme.

3.4.4. *Determinanții substantivului*

Adjectivul (actualizare). Formele flexionare. Articolul demonstrativ (adjectival). Gradele de comparație. Funcții sintactice.

3.4.5. *Părțile de vorbire neflexionare*

3.4.5.1. *Adverbul* (actualizare). Gradele de comparație. Funcțiile sintactice: complement circumstanțial de loc, de timp, de mod, atribut adverbial. Adverbele fără funcție sintactică.

3.4.5.2. *Prepoziția* (actualizare). Regimul casual.

3.4.5.3. *Conjunția* (actualizare). Conjunții coordonatoare și subordonatoare. Exerciții de folosire corectă a adverbului, a prepoziției și a conjuncției.

3.4.5.4. *Interjecția* (actualizare). Interjecții de adresare. Interjecții predicative.

3.5. *Sintaxa propoziției*

3.5.1. *Predicatul. Predicatul verbal și predicatul nominal.*

3.5.2. *Subiectul*

Subiectul exprimat și subiectul neexprimat.

Propoziții fără subiect. Acordul predicatului cu subiectul.

3.5.3. *Atributul* (actualizare). Atributul adjectival. Atributul substantival. Atributul substantival genitival, prepozițional și apozitional. Atributul pronominal genitival, prepozițional și în dativ fără prepoziție (dativ posesiv). Atributul verbal. Atributul adverbial.

3.5.4. *Complementul* (actualizare). Complementele circumstanțiale. Complementele circumstanțiale de loc, de timp, de mod. Complementele necircumstanțiale. Complementul direct. Complementul indirect.

CLASA a VII-a

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul clasei a VII-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a VII-a, se recomandă următoarele activități:</i>
1.1	să înțeleagă semnificația generală a unui mesaj oral	- exerciții de identificare a cuvintelor-cheie dintr-un mesaj oral; - <i>*exerciții de sesizare a unui element perturbator în comunicarea orală;</i>
1.2	să sesizeze modalitățile de organizare a secvențelor textuale ale unui mesaj oral	- exerciții de identificare a unor modalități specifice de intrare în dialog;
1.3	să integreze categoriile semantice în structuri lexicale proprii	- exerciții de stabilire a sensului unui cuvânt într-un context dat; - exerciții de identificare a împrumuturilor neologice; - exerciții de sesizare a relațiilor de sinonimie, antonimie, omonimie, polisemie într-o comunicare orală; - exerciții de sesizare a rolului unităților frazeologice într-o comunicare orală; - exerciții de sesizare a unor calambururi, jocuri de cuvinte; - descifrarea sensurilor unor cuvinte din texte diferite;
1.4	să sesizeze abaterile de la normele limbii literare într-un mesaj ascultat	- exerciții de sesizare a construcțiilor pleonastice și a atracției paronimice; - exerciții de identificare a formei corecte a cuvintelor; - exerciții de sesizare a dezacordurilor gramaticale;
*1.5	<i>să sesizeze modificările intervenite în structura mesajului (digresiuni, paranteze etc.)</i>	- <i>exerciții de identificare a mai multor planuri de comunicare orală (digresiuni, paranteze etc.);</i>
1.6	să sesizeze natura formală sau informală a unui dialog	- exerciții de identificare a punctelor principale ale dialogului (intenție, parteneri, situație de comunicare); - exerciții de discriminare a naturii formale sau informale a dialogului;
1.7	să manifeste discernământ (prin acceptare sau respingere) în receptarea mesajului oral	- exerciții de ascultare simultană sau imediat succesivă a cel puțin două mesaje orale; - exerciții de sesizare a secvențelor cu sens și a secvențelor fără sens; - exerciții de reperare a unor replici; - <i>*exerciții de reperare a unor argumente și a unor contraargumente dintr-un mesaj oral;</i>
1.8	să deosebească în textele studiate modalități de expresie a trăirilor interioare (dorința, mirarea, surpriza etc.)	- exerciții de recunoaștere a structurilor morfo-sintactice care redau aceste trăiri; - <i>*exerciții de reprezentare plastică a structurii enunțului;</i>
1.9	să distingă, într-un text, sensul unor cuvinte și expresii în limba latină;	- exerciții de citire a unor mesaje în limba latină; - exerciții de utilizare a cuvintelor în structuri lexicale proprii; - <i>*alcătuirea familiei lexicale;</i> - exerciții de recunoaștere a unor unități lexicale specifice, în textele citite; - exerciții de comparare și interpretare;

*1.10 să traducă un text scris în limba latină

- exerciții de vocabular;
- exerciții de traducere.

2. Dezvoltarea capacității de exprimare orală

Obiective de referință

La sfârșitul clasei a VII-a, elevul va fi capabil:

- 2.1 să asigure coerența ideilor exprimate
- 2.2 să valorifice categoriile semantice învățate, în contexte diferite
- 2.3 să respecte normele morfosintactice în propoziții și în fraze
- 2.4 să-și adapteze vorbirea la situațiile speciale sau neprevăzute de dialog sau monolog
- 2.5 să recurgă la elemente de afectivitate în comunicarea orală

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a VII-a, se recomandă următoarele activități:

- exerciții de identificare a ideii principale și a detaliilor aferente;
- exerciții de determinare a interacțiunii dintre ideile principale și ideile secundare;
- **exerciții de construcție a unui discurs;*
- exerciții de comparare a sensurilor unor cuvinte în contexte diferite;
- exerciții de construire a unor familii lexicale;
- exerciții de utilizare corectă a neologismelor în contexte diverse;
- exerciții de discriminare a paronimelor; exerciții de corectare a unor construcții pleonastice;
- exerciții de utilizare a antonimelor, sinonimelor, omonimelor și a cuvintelor polisemantice în contexte diferite;
- exerciții de utilizare corectă a categoriilor gramaticale învățate;
- **exerciții de construire a unui monolog sau a unui dialog;*
- exerciții de descriere a unor obiecte, a unor tablouri din natură, a unor fenomene;
- exerciții de construire a unor mici narațiuni;
- exerciții de utilizare expresivă a limbii;
- exerciții de comunicare orală în contexte formale sau informale;
- exerciții de comunicare în grup;
- **exerciții de adaptare a comportamentului verbal și nonverbal la o situație de comunicare inedită;*
- exerciții de exprimare a opiniilor, a sentimentelor;
- **exerciții de utilizare a elementelor nonverbale într-un dialog.*

3. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului scris

Obiective de referință

La sfârșitul clasei a VII-a, elevul va fi capabil:

- 3.1 să recunoască modalitățile specifice de organizare a textului epic și procedeele de expresivitate în textul liric
- 3.2 să sesizeze valoarea expresivă a categoriilor lexicale învățate, într-un text citit

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a VII-a, se recomandă următoarele activități:

- exerciții de identificare a structurii textelor epice și lirice;
- exerciții de discriminare a trăsăturilor specifice celor două genuri în textele literare studiate;
- exerciții de identificare și de receptare a unor procedee de expresivitate artistică;
- exerciții de identificare a sensului figurat al unor cuvinte;
- exerciții de sesizare a schimbării semnificației unor cuvinte în funcție de contextul în care apar;
- exerciții de stabilire a relațiilor de sinonimie, antonimie,

3.3	să citească o varietate de texte literare sau nonliterare, demonstrând înțelegerea sensului acestora	- omonimie și polisemie într-un text dat; - redarea sensului global al unor texte; - <i>exerciții de identificare a diferențelor dintre textele literare și nonliterare;</i>
3.4	să manifeste interes pentru cunoașterea unor texte cât mai variate	- lectura unor texte variate, cu scopul de a identifica paradigmele stilistice diferite ale acestora;
3.5	să identifice aspecte importante care demonstrează originea latină a limbii române	- exerciții de recunoaștere a unor forme lexicale comune cu cele din limba română; - activități de identificare, în societatea contemporană, a unor elemente de cultură romană.;
3.6	să compare enunțuri(structuri gramaticale și lexicale) latinești cu enunțuri românești sau din altă limbă romanică studiată	- activități de identificare a unor aspecte de cultură latină; - exerciții de traducere și de reproducere a unor maxime latinești.

4. Dezvoltarea capacității de exprimare scrisă

Obiective de referință

La sfârșitul clasei a VII-a, elevul va fi capabil:

4.1	să utilizeze corect și nuanțat neologismele, unitățile frazeologice, categoriile semantice învățate
4.2	să organizeze secvențele textuale în funcție de o cerință specifică
4.3	să utilizeze corect flexiunea nominală și verbală în textul scris, utilizând corect semnele ortografice și de punctuație
*4.4	<i>să adapteze redactarea la capacitatea de receptare a destinatarului, utilizând o structură grafică adecvată tipului de redactare realizat</i>
4.5	să folosească diferite modalități pentru realizarea expresivității textului
4.6	să-și exprime în scris opinii, sentimente și atitudini

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a VII-a, se recomandă următoarele activități:

- exerciții de diferențiere în contexte diferite a semnificației omonimelor și a paronimelor;
- exerciții de utilizare a sinonimelor în scopul evitării repetițiilor;
- exerciții de utilizare a neologismelor în contexte adecvate;
- exerciții de structurare a unui text în secvențe distincte;
- exerciții de utilizare adecvată a formelor verbale în raport cu cronologia faptelor relatate;
- exerciții de utilizare a conectorilor adecvați la nivelul propoziției și al frazei;
- exerciții de folosire a unor grupuri verbale și nominale pentru a spori expresivitatea comunicării;
- *exerciții de construire a unor texte destinate prezentării unui auditoriu;*
- *exerciții de dispunere în pagină a diverselor texte;*
- *exerciții de scriere îngrijită, lizibilă și corectă;*
- exerciții de realizare a unor descrieri prin ordonarea detaliilor în funcție de nivelul individual de receptare;
- exerciții de organizare a unor texte (narrative, descriptive și dialogate) prin folosirea epitetului, comparației, metaforei, repetiției, enumerației, antitezei;
- exerciții de construire a unor scurte povestiri;
- **exerciții de redactare a unei expuneri pentru prezentarea în public;*
- exerciții de redactare nuanțată în raport cu structura și motivațiile personale;
- exerciții de descriere a unor modele (personaje) reprezentative pentru vârsta și opțiunile personale.

CONȚINUTURI

1. Teoria literară

1.1. *Structuri în textele epice și lirice.*

1.2. *Figurile de stil.* Repetiția (aliterația, asonanța). Hiperbola. Antiteza. Metafora (familiarizare).

1.3. Textul

1.3.1. *Texte literare* - aparținând diverselor genuri și specii. Opera epică. Opera lirică.

1.3.2. *Specii literare:* schița, nuvela, pastelul, fabula, balada cultă, poemul eroic, imnul, oda, nuvela.

1.3.3. * *Texte nonliterare „utilitare” (mersul trenurilor, cartea de telefon, formularele poștale, programul de spectacol).*

Texte sugerate

Se vor selecta 8-10 texte literare de bază, destinate studiului aprofundat. Între acestea vor fi incluse în mod obligatoriu și fragmente din operele scriitorilor clasici ai literaturii române. Ele pot fi însoțite de scurte texte auxiliare (literare sau nonliterare, inclusiv contemporane). Se sugerează ca textul de bază să nu depășească, de regulă, o pagină. Din textele mai lungi pot fi oferite fragmente semnificative, lectura integrală urmând a constitui obiect al lecturii personale a elevilor. Lista de mai jos oferă sugestii orientative profesorilor. Aceștia pot alege și alte titluri care să respecte următoarele criterii: valoric-estetic, stilistic, formativ. Opțiunile trebuie să vizeze texte în măsură să evidențieze noțiunile cuprinse la punctele 1.2.1 – 1.2.5 și 1.3.1 – 1.3.2.

În alternativa Waldorf se are în vedere structura orei de bază, cu o parte ritmică la începutul orei și o parte de povestire la sfârșitul ei.

Pentru partea ritmică vor fi alese texte din poezia clasică și contemporană, în concordanță cu starea de spirit și preocupările elevilor. Vor fi stimulați acei elevi care manifestă interes pentru poezie, atât în privința lecturii cât și a creației. Durata părții ritmice va însuma acum doar 10-15 minute.

Cât privește textele pentru partea de povestire și citire, tot ceea ce poate lărgi interesul copiilor cu privire la neamuri și popoare străine de pe tot cuprinsul pământului trece în centrul atenției. Acest lucru face să apară înțelegerea pentru deosebiri, toleranța.

Această structură a orei de bază este valabilă și pentru celelalte materii predate în epoci, la fel și conținuturile părții ritmice și de povestire.

Jurnalul de călătorie: *Jurnalul de bord* (Cristofor Columb) *Jurnal de bord* (Jean Bart), *Călătoriile lui Marco Polo*

Proverbe: *Povestea vorbii* (Anton Pann) sau altele.

Parabola: *Parabola vameșului și a fariseului*, *Parabola sămănătorului* (George Coșbuc) sau altele.

Nuvela: *Hagi Tudose*, *Domnul Vucea* (Barbu Delavrancea), *Catastrofa*, *Ițic Ștrul, dezertor* (Liviu Rebreanu), *Dincolo de nisipuri* (Fănuș Neagu), *Moartea lui Castor* (Ioan Alexandru Brătescu-Voinești), *În tren* (George Călinescu), *Tabăra de la Sibiu* (Mircea Eliade), *Hultanul* (Mihail Sadoveanu) *Căprioara din vis* (Vasile Voiculescu), *Budulea Taichii* (Ioan Slavici) etc.

Fragmente de roman, *Amintiri din copilărie* (Ion Creangă),

Fragmente de romane din literatura universală: *Doi ani de vacanță* (Jules Verne), *David Copperfield* (Charles Dickens), *Gargantua și Pantagruel* (François Rabelais), *Coliba unchiului Tom* (Stowe H Beecher), *Ultimul mohican* (Cooper F), *Till Ulenspiegel* (Charles de Coster), *Taras Bulba* (N.H.Gogol), *Winnetou* (Karl May), *Magellan* (Zweig Stefan)

Imnul și oda: *Deșteaptă-te române* (Andrei Mureșanu), *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie* (Mihai Eminescu), *Imnul Albei-Iulia* (Ioan Alexandru), *Odă simplisimei flori* (Lucian Blaga), *Patria română* (George Coșbuc) etc.

Psalmii: unul dintre *Psalmii lui David*, *Psalm (Ruga mea fără de cuvinte)* (Tudor Arghezi), *Psalmi moderni* (Alexandru Macedonski) etc.

Poezii: *Doina* (Mihai Eminescu), *Lumină lină* (Tudor Arghezi), *Moartea căprioarei* (Nicolae Labiș), *Florii* (Vasile Voiculescu) etc.

Conținuturile avute în vedere la limba latină vor cuprinde creații poetice (hexametre), maxime și proverbe. Se recomandă: texte cu conținut literar și istoric, potrivite vârstei; texte generale de cultură; inscripții, hărți, desene, ilustrații etc. O parte din acestea se vor regăsi și în partea ritmică și de povestire de la disciplina istorie și geografie.

2. Practica rațională și funcțională a limbii: tipuri de comunicare

În privința compunerilor se exersează abordarea unui subiect din perspective opuse. Formarea părerii și decizia sunt incipiente, dar trebuie exersată investigarea cu grijă a cerințelor date și o gândire clară, îndreptată spre conexiuni diverse. Descrieri clare ale experiențelor, evocări fidele ale realității fenomenelor, ale lucrurilor observate rămân obiective și pentru exerciții orale.

2.1. Comunicarea orală

2.1.1. *Situația de comunicare.* Situația de comunicare dialogată și monologată (actualizare). Dialogul formal și informal. *(*Adaptarea la vârsta și la statutul interlocutorilor*).

2.1.2. *Structurarea textului oral*

- (a) *Organizarea logico-semantică a mesajului.* Raportul dintre ideea principală și detaliile aferente. Modalități textuale argumentative.
- (b) *Organizarea formală a mesajului.* Modalitățile de asigurare a progresiei în textul oral, monologat și dialogat. Înlănțuirea elementelor verbale și nonverbale în context.
- (c) *Textul dialogat și cel monologat.* **Organizarea monologului expozitiv și demonstrativ.* Organizarea dialogului informal și formal. **Adecvarea elementelor nonverbale la mesaj.* Modalitățile de exprimare a gusturilor și a opiniilor (formularea de intenții și de proiecte).

Se recomandă ca elevii să poată realiza următoarele **acte de vorbire**:

- identificarea sau diferențierea unui obiect ori a unei persoane de alta;
- susținerea unei conversații (direct sau telefonic);
- **prezentarea unor proiecte, punerea în relație a două evenimente sau a două acțiuni viitoare;*
- stabilirea de relații temporale în comunicarea de tip descriptiv, narativ, dialogat;
- interpretarea sau reproducerea spuselor cuiva;
- formularea de argumente sau contraargumente într-o discuție;
- stabilirea de comparații sau de analogii;
- caracterizarea unui personaj;
- **formularea unei judecăți de valoare;*
- **prezentarea unei acțiuni complexe (narrative, cotidiene).*

2.2. Scrierea

2.2.1. Procesul scrierii

- (a) *Organizarea textului scris.* Exerciții de alcătuire a planului unei lucrări pe o temă dată. Reorganizarea unui text propriu. Exerciții de construire a unui text narativ prin expansiune sau restrângere.
- (b) *Scrierea de mână și prezentarea textului. Așezarea în pagină.* Structura grafică specifică unor texte (diverse fragmente de poezie și de proză). Elementele de ornament și estetice care susțin expresivitatea grafică, în funcție de temă.
- (c) *Punctuația.* Valoarea funcțională și expresivă a semnelor de punctuație.

2.2.2. Contextele de realizare

- (a) *Scrierea funcțională (pentru un scop practic, informativ).* Textul documentar.
- (b) *Scrierea reflexivă (inspirată din experiența personală).* Exprimarea în scris a unui punct de vedere personal.
- (c) *Scrierea imaginativă (compuneri libere).* Dinamica structurării unei descrieri. Compoziții personale realizate prin structurarea variată a unui text narativ propriu.
- (d) *Scrierea despre textul literar sau nonliterar.* Comentarea unor secvențe din operele studiate. Semnificația titlului. Personajul literar (caracterizare).

3. Elemente de construcție a comunicării

În toate clasele gimnaziului, modalitatea tradițională sau de altă natură, de ordonare, combinare și de tratare didactică a unităților de conținut din acest capitol ține exclusiv de opțiunea profesorului. Se recomandă ca abordarea acestor aspecte să fie corelată cu studiul textului literar și nonliterar, inclusiv din punctul de vedere al valorilor stilistice, exigență absolut necesară, mai ales în cazul elementelor de lexic. Concepția pe care s-a întemeiat prezentul curriculum este că, în școală, predarea-învățarea va urmări „limba în funcțiune”, în variantele ei orală și scrisă, normată și literară, iar nu „limba ca sistem abstract”. Interesează *viziunea comunicativ-pragmatică* a prezentei programe, nu *predarea în și pentru sine* a unor cunoștințe gramaticale, ci *abordarea funcțională și aplicativă* a acestora în calitatea lor de elemente care contribuie la structurarea unei comunicări corecte și eficiente. În acest sens, se recomandă, în toate cazurile, exerciții de tip analitic (de recunoaștere, de grupare, de motivare, de descriere, de diferențiere) și de tip sintetic (de modificare, de completare, de exemplificare, de construcție). Se vor evidenția aspecte ținând de ortografie, de punctuație și de ortoepie în situațiile care impun o asemenea abordare. Se sugerează ca, în predarea problemelor noi, profesorul să se sprijine de fiecare dată pe actualizarea cunoștințelor asimilate anterior de către elevi.

În alternativa Waldorf, R.Steiner recomandă: „Acum trebuie să încercăm să dezvoltăm la copil cu ajutorul formelor lingvistice o corectă înțelegere a formelor plastice de exprimare pentru dorință, uimire, admirație și așa mai departe. Să încercăm să învățăm copilul să formeze propoziții corespunzătoare acestei configurații interioare a sentimentelor...Și apoi comparăm propoziția-dorință cu propoziția-admirație pentru ca în felul acesta să formăm în continuare intuirea plasticii interioare a limbii”.

În spatele tuturor acestora poate fi recunoscută o preocupare pedagogică: dorință, uimire, admirație, în acestea se exprimă sentimente apropiate de treapta de vârstă a copiilor. Dacă acestea sunt ridicate în conștiință în domeniul neutru al limbii, atunci se poate recunoaște cât de aproape sunt granițele lipsei de măsură și ale fantasticului în cazul dorințelor, iar în cazul uimirii și admirației cele ale fascinației și ale „captivării”. De altfel în clasa a VII-a se încearcă trezirea sentimentului pentru diferitele stări de tensiune și de relații, așa cum există ele între propoziția principală și diferitele feluri de propoziții secundare. Pentru aceasta există posibilitatea reprezentărilor plastice (forme), la fel și pentru exercițiile de descompunere a frazelor mai lungi.

3.1. Noțiuni de sintaxă

Discursul. Relația text, frază, propoziție, cuvânt.

Tipuri de propoziții (actualizare).

Propoziția principală și propoziția secundară. Propoziția regentă și propoziția subordonată.

Raporturile de coordonare și de subordonare în propoziție și în frază.

3.2. Lexicul

Vocabularul fundamental și masa vocabularului (actualizare).

Sensul cuvintelor în context.

Mijloacele de îmbogățire a vocabularului. (actualizare)

Derivarea (actualizare). Serii derivative (pe bază aplicativă). Rolul sufixelor în realizarea sensului cuvintelor (sufixe de agent, instrumentale etc.). Derivatele parasintetice (exerciții).

Compunerea (actualizare).

Schimbarea valorii gramaticale sau conversiunea (actualizare).

Împrumuturile.

Neologismele. Evitarea greșelilor în întrebuițarea neologismelor.

Pleonasmul.

Paronimele.

Categorii semantice (actualizare). *Sinonime. Antonime. Omonime.*

Cuvintele polisemantice. Polisemia în raporturile ei cu omonimia.

**Unitățile frazeologice. Rolul acestora în asigurarea expresivității limbii. Formule și clișee internaționale.*

3.3. Noțiuni de fonetică (actualizare).

Evitarea greșelilor de pronunțare provocate de tendințele fonetice manifestate în limba română contemporană. Pronunțarea numelor proprii străine.

3.4. Morfosintaxa

3.4.1. *Verbul* (actualizare). Alte verbe copulative: *a ajunge, a ieși, a se face, a rămâne, a însemna, a părea.*

Diatezele: activă, pasivă (complementul de agent), reflexivă.

Verbele active pronominale.

Modurile. Timpurile. Persoana. Numărul (actualizare).

Verbele personale și verbele impersonale.

Locuțiunea verbală.

Funcțiile sintactice ale verbului și ale locuțiunii verbale.

3.4.2. *Substantivul* (actualizare). Funcțiile sintactice ale substantivului.

Locuțiunea substantivală.

3.4.3. *Substituți ai substantivului.*

3.4.3.1. *Pronumele* (actualizare)

Pronumele personal, reflexiv, posesiv, demonstrativ. Forme, cazuri și funcții sintactice.

Pronumele și adjectivul pronominal nehotărât. Forme, cazuri și funcții sintactice.

Pronumele și adjectivul pronominal negativ. Forme, cazuri și funcții sintactice.

Pronumele și adjectivul pronominal interogativ. Forme, cazuri și funcții sintactice.

Pronumele și adjectivul pronominal relativ. Pronumele relativ compus *ceea ce*. Acordul pronumelui relativ *care* în genitiv precedat de articol genitival. Forme, cazuri și funcții sintactice.

Pronumele și adjectivul pronominal de întărire. Forme, cazuri și funcții sintactice.

3.4.3.2. *Numeralul* (actualizare). Numeralul multiplicativ. Numeralul distributiv. Numeralul adverbial. Funcțiile sintactice ale numeralului.

3.4.4. *Determinanții substantivului*

Adjectivul (actualizare). Mijloacele expresive de redare a superlativului absolut în limba română actuală.

**Locuțiunea adjectivală. Funcțiile sintactice ale adjectivului și ale locuțiunii adjectivale.*

3.4.5. *Părțile de vorbire neflexibile.*

3.4.5.1. *Adverbul* (actualizare). Adverbele interogative, relative și nehotărâte.

Locuțiunea adverbială.

Adverbele predicative și locuțiunile adverbiale predicative.

Funcțiile sintactice ale adverbului și ale locuțiunii adverbiale.

3.4.5.2. *Prepoziția* (actualizare).

Locuțiunea prepozițională.

3.4.5.3. *Conjuncția* (actualizare). Conjuncțiile și locuțiunile conjuncționale *coordonatoare și subordonatoare*.

3.4.5.4. *Interjecția* (actualizare)

3.5. *Sintaxa propoziției* (actualizare).

3.5.1. *Predicatul* (actualizare). *Predicatul verbal și cel nominal*.

3.5.2. *Subiectul* (actualizare).

Subiectul exprimat și cel neexprimat. Subiectul unor verbe personale folosite ca impersonale.

3.5.3. *Atributul* (actualizare). Atributul adjectival. Atributul substantival genitival, prepozițional, apozițional și în dativ fără prepoziție. Atributul verbal. Atributul adverbial.

3.5.4. *Complementul* (actualizare).

Complementele circumstanțiale de loc, de timp, de mod. Complementul circumstanțial de cauză. Complementul circumstanțial de scop.

Complementele necircumstanțiale. Complementul direct. Complementul indirect.

CLASA a VIII-a

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral

Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
<i>La sfârșitul clasei a VIII-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a VIII-a, se recomandă următoarele activități:</i>
1.1 să înțeleagă semnificația generală a mesajului oral, sesizând progresia și coerența ideilor exprimate	- exerciții de rezumare a unor mesaje orale; - exerciții de dezvoltare a unui enunț sau a unui cuvânt într-o secvență textuală orală;
*1.2 să sesizeze semnificația combinării elementelor verbale și a celor nonverbale (gest, mimică etc.) într-un text oral	- exerciții de decodare a unor elemente nonverbale care însoțesc mesajele orale; - exerciții de construire a unor mesaje orale însoțite de elemente nonverbale;
1.3 să sesizeze adecvarea elementelor lexicale utilizate la scopul mesajului ascultat	- exerciții de adecvare a lexicului la semnificația mesajului; - exerciții de evitare a unor greșeli lexicale în comunicare;
1.4 să sesizeze particularitățile gramaticale ale unui mesaj ascultat	- exerciții de identificare a abaterilor de la normele limbii literare; - exerciții de identificare a particularităților vorbirii regionale; - exerciții de identificare a categoriilor gramaticale învățate; - exerciții de identificare a relațiilor sintactice într-o propoziție sau într-o frază;
1.5 să integreze informațiile noi în sistemul propriu de cunoștințe și să se adapteze la trecerea de la un cod la altul (verbal la nonverbal și invers)	- exerciții de identificare a cuvintelor-cheie într-un mesaj oral; - exerciții de decodificare a mai multor coduri utilizate în comunicarea orală; - *exerciții de transcriere a comunicării orale în mai multe coduri;
*1.6 să sesizeze momentul oportun de intrare sau de retragere din dialog (ezitări, tăcerea partenerului etc.)	- exerciții de identificare a începutului și a sfârșitului dialogului; - exerciții de conștientizare a poziției proprii de intrare sau de ieșire din dialog; - exerciții de utilizare a inventarului de probleme, de idei, de cuvinte într-un dialog;
1.7 să manifeste toleranță față de opiniile diferite exprimate de interlocutori și să ia o atitudine critică față de argumentele ascultate	- exerciții de ascultare consecutivă; - exerciții de ierarhizare a ideilor receptate în funcție de utilizarea mesajului; - exerciții de receptare și de reținere a ideilor și a argumentelor dintr-o expunere sau dintr-un monolog.

2. Dezvoltarea capacității de exprimare orală

Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
<i>La sfârșitul clasei a VIII-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a VIII-a, se recomandă următoarele activități:</i>
2.1 să construiască un discurs oral pe o temă dată	- exerciții de formulare a ideilor în jurul unei teme date; - *exerciții de construire a unui text care să exprime opinia personală despre un anumit fapt;
2.2 să utilizeze într-un mesaj oral categorii lexicale diferite	- exerciții de utilizare a prefixoidelor; - exerciții de discriminare a sensului propriu de sensul figurat al unui cuvânt; - exerciții de utilizare a sinonimelor, a antonimelor, a

		omonimelor, a cuvintelor polisemantice;
		- exerciții de corectare a construcțiilor pleonastice și tautologice;
		- exerciții de corectare a greșelilor determinate de atracția paronimică;
2.3	să asigure corectitudinea relațiilor sintactice la nivelul textului comunicat	- exerciții de relaționare a părților de propoziție în propoziții și a propozițiilor în fraze;
		- exerciții de evidențiere a rolului elementelor de legătură în frază;
		- exerciții de contragere a unor propoziții în părțile de propoziție corespunzătoare;
*2.4	să îmbine corect elementele verbale cu cele nonverbale în cadrul mesajului oral	- exerciții de expunere pe o temă dată;
		- exerciții de recitare expresivă;
2.5	să capteze atenția interlocutorului prin modul de prezentare a mesajului	- exerciții de respingere sau de acceptare a unor opinii;
		- exerciții de prezentare a unor puncte de vedere personale într-un dialog;
		- exerciții de structurare a unui dialog pe o temă dată;
		- exerciții de caracterizare a unei persoane, a unui personaj, a unei situații.

3. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului scris

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul clasei a VIII-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a VIII-a, se recomandă următoarele activități:</i>
3.1	să interpreteze un text literar sau nonliterar, făcând corelații între nivelurile fonetic, lexical, morfologic și semantic	- exerciții de sesizare a felului în care se combină într-un text cele trei moduri de expunere;
		- exerciții de identificare a ordinii logice și cronologice a unui text;
		- exerciții de identificare a semnificației unor procedee de expresivitate artistică în textele lirice;
		- exerciții de recunoaștere a sensului figurat al unor cuvinte într-un context dat;
3.2	să sesizeze valoarea expresivă a mijloacelor de îmbogățire a vocabularului și a categoriilor semantice studiate	- exerciții de identificare a arhaismelor, a regionalismelor și a neologismelor;
		- exerciții de recunoaștere a cuvintelor derivate, compuse sau obținute prin conversiune;
		- exerciții de recunoaștere a categoriilor semantice studiate;
		- exerciții de utilizare corectă a variantelor lexicale;
3.3	să identifice valori etice și culturale într-un text, exprimându-și impresiile și preferințele	- exerciții de analiză a elementelor etice și culturale descoperite într-un text.

4. Dezvoltarea capacității de exprimare scrisă

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul clasei a VIII-a, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a VIII-a, se recomandă următoarele activități:</i>
4.1	să elaboreze texte aparținând diverselor stiluri funcționale, adaptând redactarea la situația de comunicare și la partener	- exerciții de redactare a unor texte funcționale (scrisoare, bilet, telegramă, cerere, proces verbal, raport, informare, invitație, curriculum vitae);
		- exerciții de transpunere în scris a propriilor sentimente, cu ocazia unui eveniment personal;
		- exerciții de evidențiere a trăsăturilor unui obiect (peisaj, operă de artă, persoană), prin utilizarea resurselor

4.2	să utilizeze în redactarea unui text propriu cunoștințele de morfo-sintaxă, folosind adecvat semnele ortografice și de punctuație	- expresive ale limbii; - exerciții de aplicare corectă a semnelor de punctuație la nivelul frazei (coordonare, intercalare, incidență); - exerciții de realizare a expresivității cu ajutorul semnelor de punctuație; - exerciții morfo-sintactice de exprimare scrisă corectă;
4.3	să identifice efectele expresive ale construcției lingvistice utilizate în diferite texte	- exerciții de comentare a textului literar sau a unor elemente dintr-un text (subiect, personaje, elemente de stil etc.); - exerciții de organizare a planului unei lucrări pe o temă dată.

CONȚINUTURI

1. Lectura

1.1. **Cartea - obiect cultural*. Structura cărții: cuprins, prefață, postfață, note. Titlul. Autorul. Tabla de materii. Așezarea în pagină. Volumul. Biblioteca. Editura. Colecția. Asteriscul. Subsolutul de pagină.

1.2. *Autorul: eul liric și naratorul*.

1.3. Teoria literară

1.3.1. *Figurile de stil*: Alegoria. Inversiunea. Procedee de expresivitate artistică: invocația, interogația și exclamația retorică.

1.3.2. *Versificația*. Măsura, rima, piciorul metric, ritmul, versul, strofa

1.3.3. *Genuri și specii*. Genurile epic, liric și dramatic. Schița. Nuvela. Romanul (fragment). Comedia.

1.3.4. Caracteristicile operei folclorice (orală, colectivă, anonimă, sincretică). Speciile literaturii populare.

1.4 Textul

1.4.1 *Texte literare* - populare și culte - aparținând diverselor genuri și specii (aprofundarea unor tipuri de texte învățate anterior).

1.4.2 **Texte nonliterare*: "utilitare" (ziarul, catalogul de expoziție, textele publicitare etc.), *distractive* (anecdota, gluma).

Texte sugerate

Se vor selecta 8-10 texte literare de bază, destinate studiului aprofundat. Între acestea vor fi incluse în mod obligatoriu și fragmente din operele scriitorilor clasici ai literaturii române. Ele pot fi însoțite de scurte texte auxiliare (literare sau nonliterare, inclusiv contemporane). Se sugerează ca textul de bază să nu depășească, de regulă, o pagină. Din textele mai lungi pot fi oferite fragmente semnificative, lectura integrală urmând a constitui obiect al lecturii personale a elevilor. Lista de mai jos oferă sugestii orientative profesorilor. Aceștia pot alege și alte titluri care să respecte următoarele criterii: valoric-estetic, stilistic, formativ. Opțiunile trebuie să vizeze texte în măsură să evidențieze noțiunile cuprinse la punctele 1.2.1 – 1.2.5 și 1.3.1 – 1.3.2. În alternativa Waldorf se are în vedere structura orei de bază, cu o parte ritmică la începutul orei și o parte de povestire la sfârșitul ei.

Pentru partea ritmică sunt valabile cele spuse pentru clasa a VII-a. În această clasă trebuie să se abordeze lirica filosofică (Eminescu, Blaga, Arghezi, Goethe și Schiller). Conținutul trebuie discutat înainte, astfel încât la recitarea poeziei semnificația acesteia să poată acționa în forma sa artistică, fără probleme de înțelegere.

La povestit și citit se vor avea în vedere biografiile și tablourile biografice ce constituie leitmotive ale vârstei.

La sfârșitul perioadei gimnaziale, clasele interpretează de obicei o lucrare dramatică mai mare, fie din literatura dramatică sau do lucrare realizată prin strădania personală a profesorului(-diriginte). Decizia va fi luată în cunoștință de caracteristicile clasei, cu care, în caz fericit, a fost împreună timp de opt ani.

Creații de inspirație folclorică (în versuri): *Doina* (Octavian Goga), *Doina* (George Coșbuc), *Cântec sfânt*, *Cântec de leagăn* (Ștefan Octavian Iosif), *Miorița*, *Monastirea Argeșului*

Basme populare: *Greuceanu*, *Sarea în bucate*, *Prâslea cel voinic și merele de aur* (colecția Petre Ispirescu) etc.

Basme culte: *Zâna-zorilor* (Ioan Slavici), *Capra cu trei iezi* (Ion Creangă), *Neghinița* (Barbu Delavrancea) etc.

Basme din literatura universală: *Hänsel și Gretel*, *Cenușăreasa* (Frații Grimm), *Peștișorul de aur* (basme rusești), *Piele de măgar* (Charles Perrault), *1001 de nopți* (*Sindbad marinarul*), *Soldatul de plumb* (Hans Christian Andersen), *Prințul fericit* (Oscar Wilde) etc

Parabole biblice: *Parabola sămănătorului* sau *Parabola talanților*.

Fragmente de nuvele și de romane din literatura română: *Povestiri* (Vasile Voiculescu), *Popa Tanda* (Ioan Slavici), *Colina*, *Amiaza de vară*, *Moromeții* (Marin Preda), *Baltagul* (Mihail Sadoveanu), *Ciulinii Bărăganului*, *Căpitan Mavromati* (Panait Istrati), *Mara* (Ioan Slavici), *Amintiri din copilărie* (Ion Creangă) etc.

Fragmente de nuvele și de romane din literatura universală: *Bătrânul și marea* (Ernest Hemingway), *Ivanhoe* (Walter Scott), *Aventurile lui Tom Sawyer* (Mark Twain), *Copiii căpitanului Grant* (Jules Verne), *Testamentul incașului* (Karl May) etc.

Scrieri SF: *Ciberiada* (Stanislaw Lem), *Omul invizibil* (Herbert Wells) etc.

Comedii: *Chirița în provincie* (Vasile Alecsandri), *Conul Leonida față cu Reacțiunea* (Ion Luca Caragiale), *Boul și vișeii* (Ion Băieșu) etc.

Poezii: *Crăiasa din povești*, *O rămâi...*, *Călin (file de poveste)*, *Ce te legeni...*, *Privesc orașul-furnicar...*, *Dintre sute de catarge...* (Mihai Eminescu), *Viața mea se iluminează*, *Emoție de toamnă* (Nichita Stănescu), *Izvorul nopții*, *Amintire* (Lucian Blaga), *Decor* (George Bacovia), *Moartea căprioarei* (Nicolae Labiș), *Trebuiau să poarte un nume* (Marin Sorescu), *Transilvania* (Ioan Alexandru) etc.

2. Practicarea rațională a limbii: tipuri de comunicare.

În ceea ce privește compunerile, în alternativa Waldorf se poate exercita susținerea de referate, pe teme sugerate de profesor sau la libera alegere a elevului. Incitante propuneri de teme pentru compuneri rezultă, printre altele, din discuțiile și considerațiile pe tema „temperamente”.

La ortografie, pot fi de folos dictări ocazionale neanunțate; dictările anunțate devin mai lungi. Regulile complicate de punere a virgulei înainte de „și” și „sau” sunt discutate și exercitate.

2.1. Comunicarea orală.

Convergența ideilor în jurul unei teme. Invocația, exclamația și interogația retorică.

Organizarea formală a mesajului dialogat: elemente verbale și nonverbale, regulile dialogului.

Se recomandă ca elevii, folosindu-și deprinderile de exprimare orală, să poată realiza următoarele **acte de vorbire**:

- susținerea argumentată a unui schimb verbal direct;
- exprimarea sau acceptarea de opinii diferite;
- exprimarea unei atitudini;
- formularea unei judecăți critice.

2.2. Scrierea

Structurarea analizei de text literar (integral sau fragmentar). Așezarea în pagină a textului. Valoarea expresivă a semnelor grafice și de punctuație (actualizare).

Scrierea funcțională (pentru un scop practic, informativ). Citirea și completarea unor formulare tipizate (extras de cont, foaie de depunere etc.). Redactarea unei invitații (aniversări, evenimente familiale etc.). Curriculum-ul vitae. Procesul verbal.

Scrierea despre textul literar sau nonliterar. Analiza de text literar.

3. Elemente de construcție a comunicării

În toate clasele gimnaziului, modalitatea tradițională sau de altă natură, de ordonare, combinare și de tratare didactică a unităților de conținut din acest capitol ține exclusiv de opțiunea profesorului. Se recomandă ca abordarea acestor aspecte să fie corelată cu studiul textului literar și nonliterar, inclusiv din punctul de vedere al valorilor stilistice, exigență absolut necesară, mai ales în cazul elementelor de lexic. Concepția pe care s-a întemeiat prezentul curriculum este că, în școală, predarea-învățarea va urmări „limba în funcțiune”, în variantele ei orală și scrisă, normată și literară, iar nu „limba ca sistem abstract”. Interesează *viziunea comunicativ-pragmatică* a prezentei programe, nu *predarea în și pentru sine* a unor cunoștințe gramaticale, ci *abordarea funcțională și aplicativă* a acestora în calitatea lor de elemente care contribuie la structurarea unei comunicări corecte și eficiente. În acest sens, se recomandă, în toate cazurile, exerciții de tip analitic (de recunoaștere, de grupare, de motivare, de descriere, de diferențiere) și de tip sintetic (de modificare, de completare, de exemplificare, de construcție). Se vor evidenția aspecte ținând de ortografie, de punctuație și de ortoepie în situațiile care impun o asemenea abordare. Se sugerează ca, în predarea problemelor noi, profesorul să se sprijine de fiecare dată pe actualizarea cunoștințelor asimilate anterior de către elevi.

În alternativa Waldorf se pune accent pe situațiile de argumentare și exprimare personală, așa cum sunt ele subliniate și în cazul repetițiilor la piesa de absolvire. Astfel, elevii dobândesc instrumentarul potrivit pentru a se putea menține și afirma în discuție, fără a coborî nivelul exprimării. Este important în primul rând să se creeze disponibilitatea și interesul de a asculta cu atenție. Cine a perceput conștient și a simțit deosebirile și posibilitățile reieșite din folosirea acuzativului, a pasivului, a conjunctivului, știe unde se află domeniile în care poate înflori „puterea din limbaj pe care o avem în viață”. El aude și citește mai atent și caută să își definească răspunderea pe care o poartă pentru propria vorbire.

În 1922, Rudolf Steiner a dat impulsul pentru un capitol deosebit de atrăgător, care are de asemenea de a face cu „interesul față de celălalt”. Aici este iarăși vorba de un „unicat”: trebuie să fie aprofundată „plastica moral-caracterologică în stil”; „aici putem ajunge foarte departe:”

De ex. fiecare lectură în parte poate fi tratată după temperament. Putem vorbi aici nu despre conținut, ci despre un stil melancolic, despre un stil coleric, creat prin construcția sintactică a propoziției. Se dă o sarcină dublă: întâi cu ajutorul unor descrieri proprii simple, profesorul încearcă să trezească în elevi un sentiment pentru cele patru temperamente. Apoi însă trebuie

să găsească lecturi care ilustrează predominanța unui temperament, prin structura lor sintactică. Acestea nu sunt ușor de descoperit, dar se pot găsi. Întrebarea și verificarea, care imprimă întotdeauna caracteristica stilului flegmatic, coleric, sanguinic, melancolic, îi apropie pe elevi încă o dată de analiza structurii sintactice, de data aceasta dintr-o nouă perspectivă.

3.1. *Noțiuni de sintaxă. Discursul (actualizare).* Fraza. Relațiile sintactice în propoziție și frază (interdependență, coordonare și subordonare). Mijloacele de realizare a relațiilor sintactice în propoziție și în frază: flexiunea, joncțiunea, juxtapunerea, topica, intonația și pauza.

Cuvintele și construcțiile incidente. Punctuația lor.

3.2. *Lexicul (actualizare)*

Cuvintele moștenite și cuvintele împrumutate. Dubletele etimologice. Caracterul latin al limbii române. Limba literară, limba populară, limba vorbită, limba scrisă.

Mijloacele de îmbogățire a vocabularului (actualizare). Familia de cuvinte (actualizare).

Mijloacele externe de îmbogățire a vocabularului. Împrumuturile lexicale (vechi și noi).

Neologismele. Rolul neologismelor în dezvoltarea sinonimiei.

Cuvântul și contextul. Sensul propriu (de bază și secundar) și sensul figurat (actualizare).

Categoriile semantice. Sinonimele. Antonimele. Omonimele. Cuvintele polisemantice (actualizare).

Paronimele. Pleonasmul.

3.3. *Noțiuni de fonetică (actualizare).* Valorile stilistice ale nivelului fonetic într-un text literar.

3.4. *Sintaxa propoziției și a frazei.*

3.4.1. *Predicatul și propoziția subordonată predicativă.*

Predicatul verbal și predicatul nominal (actualizare). Predicatul nominal incomplet. Probleme ale acordului (acordul după înțeles, acordul prin atracție).

Propoziția subordonată predicativă.

3.4.2. *Subiectul și propoziția subordonată subiectivă.*

Subiectul (actualizare). Subiectul nedeterminat (aplicativ).

Propoziția subordonată subiectivă.

Natura elementului regent al propoziției subiective.

Propoziția principală insuficientă.

3.4.3. *Atributul și propoziția subordonată atributivă.*

Atributul (actualizare).

Propoziția subordonată atributivă.

Exerciții de utilizare corectă a pronumelui relativ care introduce propoziția subordonată atributivă.

3.4.4. *Complementul direct și propoziția subordonată completivă directă.*

Complementul direct (actualizare). Propoziția subordonată completivă directă.

3.4.5. *Complementul indirect și propoziția subordonată completivă indirectă.*

Complementul indirect (actualizare). Propoziția subordonată completivă indirectă.

3.4.6. *Complementele circumstanțiale și propozițiile subordonate circumstanțiale.*

3.4.6.1. Complementele circumstanțiale de loc, de timp, de mod, de cauză, de scop (actualizare).

Propozițiile circumstanțiale de loc, de timp, de mod, de cauză, de scop.

3.4.6.2. Propoziția subordonată circumstanțială condițională.

3.4.6.3. Propoziția subordonată circumstanțială concesivă.

3.4.6.4. Propoziția subordonată circumstanțială consecutivă.

Notă: Unitățile de conținut notate cu asterisc au caracter facultativ, nefăcând obiectul evaluării naționale pentru examenul de capacitate.

STANDARDE CURRICULARE DE PERFORMANȚĂ

OBIECTIVE CADRU

STANDARDE

1.	Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral	S.1 Desprinderea semnificației globale a unui mesaj ascultat și discriminarea informațiilor esențiale de cele neimportante
S.2 Desprinderea sensului cuvintelor prin raportare la semnificația mesajului ascultat
2.	Dezvoltarea capacității de exprimare	S.3 Construirea unui mesaj oral pe o temă dată

- orală
3. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului scris
4. Dezvoltarea capacității de exprimare scrisă
- S.4** Rezumarea orală a unui text narativ la prima vedere
- S.5** Caracterizarea orală a unui personaj dintr-un text dat
- S.6** Identificarea momentelor subiectului unei opere epice date
- S.7** Identificarea modurilor de expunere dintr-o narațiune dată
- S.8** Recunoașterea procedeelelor de expresivitate artistică și a noțiunilor de teorie literară învățate într-o operă literară dată
- S.9** Desprinderea sensului cuvântului prin raportarea la contextul mesajului scris
- S.10** Recunoașterea valorilor expresive ale categoriilor morfologice și a relațiilor sintactice dintr-un text dat
- S.11** Rezumarea scrisă a unui text narativ la prima vedere
- S.12** Caracterizarea scrisă a unui personaj dintr-un text la prima vedere
- S.13** Redactarea unui text în care să se evidențieze caracteristicile fundamentale ale unui fragment de text literar dat
- S.14** Redactarea unor texte cu destinație funcțională: cerere, telegramă, invitație, curriculum vitae etc.
- S.15** Respectarea în redactarea unui text a regulilor de despărțire a cuvintelor în silabe și a regulilor ortografice și de punctuație studiate